

Sygn. akt III A Ua 1421/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Stanisława Kubica
Sędziowie:	SSA Barbara Pauter SSA Barbara Staśkiewicz (spr.)
Protokolant:	Marta Frasyniuk

po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku (...) Spółki z o.o. w Ś. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

przy udziale zainteresowanych: A. J., U. K. i G. K. o ustalenie podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Jeleniej Górze

z dnia 25 lipca 2011 r. sygn. akt VII U 445/11

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 lipca 2011 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Jeleniej Górze zmienił zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 11 lutego 2011 r. w ten sposób, że ustalił, iż świadczenia rzeczowe w postaci bonów towarowych finansowych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przekazanych zainteresowanym: A. J. za kwiecień 2007 r., U. K. za kwiecień i grudzień 2007 r. oraz grudzień 2008 r. i G. K. za kwiecień i grudzień 2007 r. oraz kwiecień 2009 r., nie stanowią podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, zasądził od strony pozwanej na rzecz wnioskodawczyni (...) sp. z o.o. w Ś. kwotę 180,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz zainteresowanej U. K. kwotę 60,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny sprawy:

Zakładowy Regulamin Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązujący u wnioskodawczynie – (...) – między innymi przewidywał, że jednym ze świadczeń socjalnych, które można przyznać pracownikom są bony towarowe. Kryteria przyznawania tych bonów, to dochód netto pracownika w spółce. W zależności od wysokości tego dochodu pracownik mógł uzyskać 100%, 80%, 60%, 50% wartości pełnego bonu. Wartość pełnego bonu ustalana była decyzją Prezesa Zarządu wnioskodawczynie. Wysokości bonów, jakie otrzymywali pracownicy, była zróżnicowana. Pracownicy, którzy uzyskiwali najniższe wynagrodzenia, otrzymywali 100% bonu, a pozostali odpowiednio niższe. Przyjęcie takiej regulacji poprzedzone było analizą sytuacji materialnej, rodzinnej i życiowej na wybranej procentowo grupie pracowników. Nadto w okresie kontroli przeprowadzonej przez organ rentowy wnioskodawczynie zleciła pracownikom złożenie oświadczeń dotyczących uzyskanego dochodu oraz sytuacji rodzinnej. Analiza tych oświadczeń (214 osób) dokonana za poprzednie lata wskazywała na to, że przeliczony dochód miesięczny na członka rodziny nie wpłynął na wysokość bonu, jaki otrzymywał pracownik, przy zastosowaniu jako kryterium jedynie jego wynagrodzenia otrzymywanego w zakładzie pracy.

Na wskazanych wyżej zasadach przyznawane były bony zainteresowanym: A. J., U. K. i G. K..

Wobec tak ustalonego stanu faktycznego sprawy Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawczynie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, że świadczenia finansowe ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie stanowią podstawy wymiaru składek. Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowych z Funduszu oraz zasady przeznaczania określa pracodawca w regulaminie.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z § 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.) świadczenia finansowe ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie stanowią podstawy wymiaru składek. Tak więc już choćby z tego powodu w ocenie Sądu pierwszej instancji twierdzenia organu rentowego są bezzasadne.

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że wyroki Sądu Najwyższego, na które powołuje się strona pozwana, nie znajdują zastosowania w niniejszej sprawie, gdyż dotyczą one innego stanu faktycznego niż ustalony w niniejszym postępowaniu. W tych sprawach pracodawca wydawał wszystkim pracownikom bony towarowe o takiej samej wartości bez względu na osiągnięty dochód i sytuację socjalną. Natomiast w niniejszej sprawie wnioskodawczynie przyznawała bony o różnej wartości w zależności od wysokości uzyskiwanego wynagrodzenia.

W ocenie Sądu pierwszej instancji postępowanie wnioskodawczynie nie naruszało przepisów zarówno wewnętrznego regulaminu, jak i przepisów ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335 ze zm.). Wbrew zarzutom organu rentowego, pracodawca, jeżeli nawet nie wykorzystywał wszystkich możliwych kryteriów, to jednak dokonał analizy sytuacji życiowej i materialnej pracowników. Sąd Okręgowy wskazał, że przepisy w/w ustawy nie nakładają obowiązku na pracodawcę przyznawania świadczenia w ściśle określonej wysokości, wobec czego wnioskodawczynie miała prawo, biorąc pod uwagę kryteria socjalne, przyznać świadczenie w określonym przedziale kwotowym. W ocenie Sądu Okręgowego wnioskodawczynie dokonała podziału środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w sposób prawidłowy, to jest przy zachowaniu zasady proporcjonalności wśród pracowników, mając na uwadze ich sytuację życiową i materialną.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy stwierdził, że świadczenia wypłacone zainteresowanym były świadczeniami finansowymi pochodzącymi ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, wobec czego podlegały one na mocy § 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w

sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz na Fundusz Pracy. Orzeczenie o kosztach oparte zostało na art. 98 kpc oraz § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1348 ze zmianami).

Powyższy wyrok w całości zaskarżył organ rentowy, zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego w tym obowiązujących przepisów art. 83 ust. 1 pkt. 3, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1, art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 oraz art. 46 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) oraz § 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, art. 19, art. 21 ust. 1 i 2c, art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153 ze zm.) oraz art. 21 ust.1, art. 23 ust. 1, 6 i 7, art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. Nr 45, poz. 391 ze zm.) oraz art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz.U. z 2001 r. Nr 6, poz. 56 ze zm.) oraz art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335 ze zm.), art. 29 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. Nr 158, poz. 1121 ze zm.), art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zm.) i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.) poprzez ich błędną wykładnię i w konsekwencji błędne przyjęcie, iż nieprawidłowo strona pozwana zaliczyła do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, w tym ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wobec zainteresowanych z tytułu równowartości przyznanych bonów towarowych w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w wymiarach i okresach wskazanych w treści zaskarżonych decyzji, podczas gdy zasadne było określenie wobec zainteresowanych nowej podstawy wymiaru składek na przedmiotowe ubezpieczenia, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w sytuacji, gdy doszło do istotnych uchybień w pracach Komisji Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, w szczególności poprzez nie złożenie przez zainteresowanych stosownych oświadczeń lub zaświadczeń wskazujących na ich sytuację rodzinną, życiową, a przede wszystkim materialną, co pozostawało w sprzeczności z obowiązującymi przepisami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, w tym art. 233 § 1 kpc wobec przekroczenia przez Sąd pierwszej instancji granicy swobodnej oceny zebranego w niniejszej sprawie materiału dowodowego poprzez jednostronne przyjęcie, iż przeprowadzone przez stronę pozwaną postępowanie kontrolne, a w szczególności zebrane w jego toku dokumenty, nie dają podstawy do uznania prawidłowości zaskarżonych decyzji i to bez dokonania oceny tegoż materiału dowodowego w sytuacji, gdy wskazane przepisy - zdaniem strony pozwanej - w kontekście poczynionych ustaleń dawały podstawę do dokonania przez organ rentowy zmiany podstawy wymiaru składek wobec w/w zainteresowanych.

W tym stanie rzeczy strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołań w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej jest nieuzasadniona.

Stan faktyczny sprawy jest bezsporny, a spór dotyczy wyłącznie interpretacji przepisów prawa.

Zasadniczym aktem prawnym, regulującym kwestię ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne jest ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, a w dalszej kolejności rozporządzenia wydane na podstawie delegacji zawartej w tej ustawie.

Sporna kwestia dotyczy przede wszystkim art. 18 ust. 1 wskazanej ustawy formułujący ogólną zasadę, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód - w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust.9 ustawy systemowej.

Z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W § 2 ust. 1 tegoż rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, w tym, w punkcie 19 świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Wprawdzie zauważyć należy, że do dnia 30 stycznia 2004 r. rozporządzenie w § 2 zawierało punkt 12, obecnie uchylony, o następującej treści: „wartość świadczeń okolicznościowych przyznawanych w formie rzeczowej lub w formie bonów towarowych uprawniających do zakupu w sklepach artykułów spożywczych i przemysłowych, pod warunkiem że nie podlegają one wymianie na pieniądze - do wysokości nie przekraczającej rocznie kwoty, która z tego tytułu została zwolniona od podatku dochodowego od osób fizycznych.”, to jednak uchylenie tego przepisu nie wyklucza przyjęcia, że bony towarowe nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie. Powoływany już przepis § 2 pkt. 19 ma bowiem ogólny charakter i przyporządkowuje przychód podlegający wyłączeniu do źródła jego pochodzenia. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to nie są wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji przepisu § 2 pkt. 19 rozporządzenia .

Odpowiedzi, czy w sprawie mamy do czynienia z tego rodzaju przychodem poszukiwać należy w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i regulaminie utworzonym na podstawie art. 8 ust. 2 tej ustawy. Uregulowania zawarte w regulaminie Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowiły podstawę do sfinansowania bonów towarowych z funduszu świadczeń socjalnych. Jak ustalił Sąd Okręgowy Zakładowy Regulamin Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązujący u wnioskodawczyni (...) między innymi przewidywał, że jednym ze świadczeń socjalnych, które można przyznać pracownikom są bony towarowe. Kryteria przyznawania tych bonów, to dochód netto pracownika w spółce, w zależności od wysokości tego dochodu pracownik mógł uzyskać 100%, 80%, 60%, 50% wartości pełnego bonu. Wartość pełnego bonu ustalana była decyzją Prezesa Zarządu wnioskodawczyni. Wysokości bonów, jakie otrzymywali pracownicy, były zróżnicowane. Na wskazanych wyżej zasadach przyznawane były bony zainteresowanym: A. J., U. K. i G. K.. Pracownicy wnioskodawczyni nie podważali sposobu ustalania wartości przyznanych bonów.

W świetle tych okoliczności przyjąć należy, że bony towarowe wypłacane zainteresowanym w niniejszej sprawie, są przychodem o którym mowa w § 2 pkt.19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę na fakt, że uprawnienia kontrolne organu rentowego winny sprowadzać się do ustalenia, czy istnieje w regulaminie FŚS podstawa sfinansowania bonów oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Chodzi mianowicie o to, czy środki pochodzą z odrębnego rachunku bankowego, utworzonego zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 12 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Z materiału dowodowego zebranego w sprawie wynika, że środki wydatkowane w formie bonów towarowych zostały wypłacone z zasobów FŚS. Organ rentowy natomiast nie wykazał, aby środki z Funduszu zostały wypłacone z innego źródła, aniżeli środki zgromadzone na rachunku Funduszu.

Odnosząc się do zarzutu apelacji, jakoby przy wypłacie bonów nie zostały przyjęte kryteria dotyczące sytuacji materialnej, rodzinnej i życiowej zainteresowanych wskazać należy, że zarzuty te są całkowicie chybione. Jak wynika

bowiem z zapisów zawartych w regulaminie Funduszu, wartość bonów przyznawanych poszczególnym pracownikom była uzależniona od wysokości pobieranego przez nich wynagrodzenia, a więc w istocie od ich sytuacji materialnej.

Ponadto podkreślić należy, że w ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy nie ma uprawnień do ingerencji w zasady przydziału bonów, to jest w badanie sytuacji materialnej, rodzinnej i osobistej pracowników. Problem ten ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych uregulowała odmiennie i uprawnienia kontrolne przyznała jedynie związkom zawodowym. Zatem tylko związki zawodowe mogą zgodnie z art. 8 ust. 3 w/w ustawy wystąpić do sądu pracy z roszczeniem o zwrot Funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na Fundusz. Z tego też względu zarzut apelacji dotyczący powyższej kwestii traktować należy jako bezzasadny, albowiem organ rentowy zmierzał do przekroczenia przysługujących mu uprawnień.

Powyższa ustawa zawiera także przepis o odpowiedzialności karnej za niewłaściwe gospodarowanie środkami funduszu sformułowany w art. 12 a, jednakże w tym zakresie funkcje kontrolne powierzono Państwowej Inspekcji Pracy, a nie organowi rentowemu

Zarzut apelacji odnoszący się do naruszenia § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, także nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem przepis ten wyraźnie stanowi, iż **podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych**. Organ rentowy nie wskazał, na czym więc miałyby polegać naruszenie tego przepisu, bowiem Sąd pierwszej instancji zgodnie z jego treścią nakazał, organowi rentowemu, by przychodów z tytułu bonów towarowych nie uwzględnił w podstawie wymiaru składek.

Nie sposób jest odnieść się merytorycznie do zarzutu strony pozwanej dotyczącej naruszenia przepisów ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym oraz ustawy o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia, albowiem zarzut ten strona pozwana ograniczyła jedynie do wymienienia szeregu artykułów bez wskazania na czym to naruszenie miałyby polegać. Przepisy te dotyczyły zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia zdrowotne, i można tylko domniemywać, że Zakład upatruje ich naruszenia poprzez wyłączenie z podstawy wymiaru składek przychodu związanego z przyznaniem bonów towarowych zainteresowanym.

Reasumując stwierdzić należy, że Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia zarzutów apelacji, albowiem stanowią one jedynie próbę podjęcia polemiki z niekorzystnym dla niego rozstrzygnięciem, która zmierza do dokonania odmiennej interpretacji przepisów prawa od interpretacji dokonanej przez Sąd pierwszej instancji. W tych okolicznościach należy stwierdzić, że stanowisko Sądu Okręgowego jest w pełni prawidłowe i należyście uzasadnione.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację organu rentowego.